

Konstnärernas Riksorganisation.

Till:

Region Dalarna Kultur- och bildning

E-post: kultur@ltdalarna.se

Adress: Region Dalarna, Box 71, 791 29 Falun

Konstnärernas Riksorganisations remissyttrande över Region Dalarna, kultur- och bildningsplan 2023-2026, diariernr: KBN 2022/34

Konstnärernas Riksorganisation arbetar aktivt med frågor som rör bild- och formkonstnärernas villkor inom kultursamverkansmodellen och lämnar härmed synpunkter på remissversionen av Region Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2023-2026 (dnr: KBN 2022/34) för våra medlemmars räkning.

Konstnärernas Riksorganisation företräder drygt 3 400 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer.

Med vänliga hälsningar

Sara Edström,
riksordförande för Konstnärernas Riksorganisation

Konstnärernas Riksorganisation
Växel: 08-54 54 20 80
Adress: Hornsgatan 103, 9 tr, 117 28 Stockholm
E-post: kro@kro.se
Webb: www.kro.se

Kontaktperson:
Jon Brunberg, kulturpolitisk strateg och pressansvarig
Mobil: 070-275 59 29
E-post: jon.brunberg@kro.se

Inledning

Kultursamverkansmodellen har medfört ett ökat regionalt bestämmande över kulturpolitiken. Detta innebär fler möjligheter att utveckla förutsättningarna och forma framtiden för det regionala konstlivet. Ett vitalt och utforskande konstliv kräver att konstnärerna kan verka under rimliga arbetsvillkor.

Bild- och formkonstnärer är en av de konstnärliga yrkesgrupper som har absolut lägst inkomster. Konstnärsnämndens rapport *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* från 2016 visar att den sammanräknade medianinkomsten för bildkonstnärer är 13 138 kr i månaden före skatt. Det kan jämföras med hela befolkningen vars medianinkomst är 24 172 kr i månaden före skatt.¹ Det behövs satsningar som säkerställer att bild- och formkonstnärer får skäliga ersättningar när de arbetar med till exempel utställningar, gestaltungsuppdrag, föreläsningar eller andra uppdrag för regionala och kommunala arrangörer och andra aktörer med regionalt och kommunalt stöd.

Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2023-2026 utgår från både nationella och regionala kulturpolitiska mål. I Regeringsformens första bestämmelse för statskicketts grunder anges att ett av de grundläggande målen för den offentliga verksamheten är den enskildes *kulturella välfärd*. I förhållandet till den enskilde förskriver grundlagen att var och en gentemot det allmänna är tillförsäkrad yttrandefrihet: *frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor*. Den kulturella välfärden förutsätter att den enskilde konstnären inte bara kan utöva den yttrandefrihet som anges utan också har en reell möjlighet att bedriva sin verksamhet på ett hållbart sätt.²

De nationella kulturpolitiska målen anger att ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling”. Goda ekonomiska och sociala villkor för bild- och formkonstnärerna är en mycket viktig förutsättning för att de kulturpolitiska målen skall kunna uppnås. Utan goda villkor kan de inte vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft, vilket i sin tur påverkar medborgarnas möjligheter att ta del av konst, och den konstnärliga kvalitet som är tänkt att prägla samhällets utveckling.³

Goda villkor är också en förutsättning för att regionerna ska kunna uppfylla sitt särskilda ansvar enligt förordningen om stöd till regional kulturverksamhet (2010:2012) att främja en god tillgång till professionell bild- och formkonst för länets invånare.⁴

Många offentliga verksamheter följer FN:s globala mål Agenda 2030, något som också lyfts i kulturplanen. Vi vill här lyfta Mål 8 under Agenda 2030 som vägledande även för goda villkor för bild- och formkonstnärer: ”Anständiga arbetsvillkor främjar en hållbar ekonomisk tillväxt och är en positiv kraft för hela planeten”.⁵

1 Konstnärsnämnden, *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* (2016), tabell 20.

2 Sveriges riksdag, *Regeringsformen*, 1 kap. 2 §; 2 kap. 1 §.

3 Kulturrådet, *De nationella kulturpolitiska målen*, <<https://www.kulturradet.se/om-oss/sa-arbetar-vi/kulturpolitiska-mal/>>, hämtad 2022-02-25.

4 Sveriges riksdag, *Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet*, §8.

5 UNDP, *Globala målen*, <www.globalamalen.se>, Mål 8, hämtad 2022-02-15.

Synpunkter på kulturplanen

Övergripande synpunkter på remissutgåvan

Vårt övergripande intryck av Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2023-2026 är att den är lättläst och tydlig och väl förankrad i den verklighet som råder för våra medlemmar.

Armlängds avstånd och konstnärlig frihet

Vi tycker det är utmärkt att Region Dalarna i kultur- och bildningsplanen tar tydlig ställning för att respektera den konstnärliga integriteten genom att värna principen om armlängds avstånd (s. 4) och vill stärka den konstnärliga friheten (s. 16). Myndigheten för kulturanalys konstaterade i sin rapport ”Så fri är konsten” från 2021 att principen om armlängds avstånd är inte möjlig att fullt ut tillämpa på regional och kommunal nivå. ”Organisatoriskt saknas det skydd mot politiskt inflytande över konstnärligt innehåll som armlängdsprincipen förutsätter”.⁶ Därför är det oerhört viktigt att skyddet för den konstnärliga friheten och principen om armlängds avstånd skrivs in i regionala riktlinjer och styrdokument.

Inför valet 2018 genomförde Konstnärernas Riksorganisation och sju andra bild- och formorganisationer en partienkät. Samtliga riksdagspartier svarade då ”Ja” på frågan om ”svensk kulturpolitik ska följa maktodelningsprincipen om att politiker beslutar om storleken på anslagen men inte över det konstnärliga innehållet”. Detta är en central del av ”principen om armlängds avstånd”.⁷

Vi följer noga utvecklingen av denna fråga och vi kan inte nog understryka vikten av att den konstnärliga friheten respekteras av regioner och kommuner. Vi vill också påminna om hur viktigt det är att konstnärliga beslut inom regionen fattas av sakkunniga och av kulturlivets aktörer. Utifrån det perspektivet har *Rådet för fria kulturskapare* en viktig roll. Det är utmärkt att rådets medlemmar byts ut inför varje ny planperiod.

Avsnittet ’Professionella Kulturskapare’

På sid. 15 i kulturplanen står det att ”Region Dalarna ska agera förebild och inspirationskälla för andra i länet att ta vara på professionella kulturskapares kompetens i olika sammanhang och det är viktigt att då följa kulturskapares gängse arvodes- och ersättningsnivåer”. Denna formulering sätter frågan om konstnärernas arbetsvillkor högt på agendan vilket är mycket glädjande.

På grund av bild- och formkonstnärernas, och andra konstnärersgrupps, låga inkomster tycker vi att det är mycket viktigt att stat, regioner och kommuner tydligt deklarerar att man skall sluta avtal enligt branschpraxis och de standardavtal som finns inom kultursektorn och agera förebildligt när det gäller arvodering, så att inte bild- och formkonstnärer och andra kulturutövare arbetar gratis åt regionen eller de verksamheter som regionen stöttar, något som är oacceptabelt. För bild- och formkonstnärer är det en stor utmaning att de inte får betalt för den arbetstid de lägger ner före, under och efter utställningar. Ett viktigt steg är att regionen tydligt priorite-

⁶ Myndigheten för Kulturanalys, *Så fri är konsten – Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten, Rapport 2021:1*, s. 11.

⁷ Kulturvalet, enkätsvar (2018), <<http://kro.se/documents/45/Kulturvalet.pdf>>, s. 3.

ra sådana satsningar i regionens egen budget, vilket i sin tur skapar förutsättningar för Kulturrådet att skjuta till mer medel.

Avtalet för medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) reglerar ersättningar till bild- och formkonstnärer vid utställningsuppdrag. Avtalet är bindande för statliga aktörer men skall vara vägledande för alla utställningsarrangörer med offentlig finansiering och är i dag branschpraxis. Det är av största vikt att det skrivs in strategiskt viktiga dokument, som kulturplanen, att MU-avtalet skall följas och därför är det glädjande att regionen i kulturplanen med tydlighet uppger att regionen tillämpar gängse arvodes- och ersättningsnivåer, men också att man rekommenderar andra arrangörer i länet att följa till exempel MU-avtalet.

Vi har samlat några kompletterande förslag rörande MU-avtalet i ett särskilt avsnitt längre ned i detta yttrande.

Avsnittet 'Bild- och form' (s. 26-29)

Professionell bild- och formverksamhet

Innehållet i avsnittet "Bild och form" är i sin helhet väl formulerat och behandlar många områden som vi anser är angelägna. Vi noterar att Region Dalarna uppvisar en stor kunskap om förutsättningarna för bild- och formkonstnärernas verksamheter och vi ser att regionen uttrycker en vilja att bidra till att förbättra villkoren för bild och formkonstnärer såväl som att stärka infrastrukturen för konstnärlig produktion. Det tycker vi är utmärkt.

Däremot anser vi att regionen flera gånger tolkar bild- och form alltför brett och med en terminologi som stämmer bättre in på politikområdet *gestaltad livsmiljö*. När Kulturrådet själva definierar området bild- och form så skriver man att "Verksamheter som ingår i området i den här rapporten innefattar konsthallar, konstkonstuler samt andra bild- och formfrämjande verksamheter" (Kulturrådets rapport "Kultursamverkansmodellen – Uppföljning av ekonomi, personal och aktiviteter 2020"). Att påstå i den inledande meningen i avsnittet Bild- och form på sid. 26 att området inbegriper arkitektur är därför missvisande. När det gäller den fortsatta beskrivningen av infrastruktur, arenor, platsutveckling etc på sid. 27-28 är dock kulturplanen tydligt inriktad mot bild- och form.

Vi menar också att formuleringar som att "arkitektur, form och design ska ta bidra till att skapa ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle" på sid. 26 ger uttryck för en instrumentell syn på bild- och formkonst som står i bjärt kontrast till försäkringar om att regionen respekterar armlängdsprincipen.

Vi noterar att begreppet konsthantverkare används under avsnittet hemslöjd och hantverk (s. 38-39). När vi använder begreppet "bild- och formkonstnär" inbegriper det bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare. I samband med avsnitt som rör hemslöjd föredrar vi att använda *hantverk* som begrepp, snarare än *konsthantverk*.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Dalarna:

- Tydligare separerar skrivningar som rör professionell bild- och formverksamhet från sådana som rör det bredare politikområdet *gestaltad livsmiljö*.

Utvecklingsmöjligheter och prioriteringar

Under rubriken ”Utvecklingsmöjligheter” är det glädjande att konstatera att regionen har en tydlig ambition att utveckla och stärka förutsättningarna för visning och produktion (s. 29). Dessa insatser rör frågor som berör många av våra medlemmar och som i allra högsta grad påverkar konstens ekosystem i regionen. Vi uppmuntrar också regionen att utveckla de stödformer för form och design som omnämns. Där emot noterar vi återigen att frågan om gestaltad livsmiljö och arkitektur, som får stort utrymme här, borde flyttas till ett annat avsnitt i kulturplanen än det som rör bild- och form.

Jämfört med den nuvarande kulturplanen så har formuleringarna i de sammanfattande ”Region Dalarna vill” blivit både fler och mer stringenta. Det anser vi är av godo för genomförandet av planen.

En handlingsplan för bild- och formkonsten

Region Dalarna bör ta fram en handlingsplan för bild- och formkonsten i dialog med det regionala konstlivet. Det skulle vara en möjlighet att flytta fram positionerna i fråga om bland annat MU-avtal och enprocentsregeln. En sådan handlingsplan kan beskriva hur konkreta satsningar som stödjer konstens ekosystem i region Dalarna kan genomföras, såsom produktionsstöd, stöd till produktionsplatser och fortbildningsmöjligheter.

Erfarenheter från genomförda projekt, som *Anoda*, skulle med fördel kunna tas till vara i en handlingsplan och ytterligare stärka Dalarna som en vital region att verka i som konstnär.

Vi ser också gärna att Region Dalarna stöttar kommunerna i att ta fram egna handlingsplaner för bild- och formverksamhet. Regionen skulle kunna ta stöd i manualen ”Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik” som Konstnärernas Riksorganisation har tagit fram. I den finns goda exempel från hela landet, och metoder, tips och checklistor för en bra konstpolitik. Manualen kan mycket väl användas som grund för fortbildningar och workshops i syfte att utveckla strategier och handlingsprogram för bild- och formkonsten.⁸

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Dalarna:

- Tar fram en handlingsplan för hur professionell bild- och formverksamhet skall utvecklas i regionen.

Utställningsmöjligheter

I kulturplanen konstateras på s. 27-28 att infrastrukturen för bild- och formområdet är svag i Dalarna och på följande sida att det krävs visningsplatser, som konsthallar och gallerier, för att medborgarna ska kunna ta del av samtidskonst. Vi tycker det är utmärkt att Region Dalarna prioriterar att stärka förutsättningarna för visning och produktion för konstområdet.

Med Avesta Art finns redan i dag ett större, återkommande, konstevenemang med regionalt uppdrag, vilket är utmärkt. Däremot saknas ett permanent utställningsrum eller konsthall för samtidskonst med ett regionalt uppdrag. Vi föreslår att Dalarnas museum, som redan har lämpliga lokaler för permanent utställningsverksamhet av samtidskonst, ges ett sådant uppdrag. En utökad utställningsverksamhet kan skapa förutsättningar för ökade statliga stöd. Det skulle också stärka infrastrukturen för

⁸ Konstnärernas Riksorganisation, *Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik* (2018), <<http://kro.se/rapporter/sa-kan-kommunen-kvalitetssakra-sin-konstpolitik-2017>>.

den samtida konsten och möjliggöra för fler yrkesverksamma konstnärer att etablera sig i länet, både i stad och på landsbygden, något som skapar positiva effekter även på andra näringar.

Att samarbeta med och synliggöra privata, ideella och kommunala utställningsarrangörer kan också främja samtidskonstens utveckling i Dalarna. På så sätt kan regionen ännu bättre uppfylla ansvaret, enligt förordningen om stöd till regional kulturverksamhet, att främja en god tillgång för länets alla invånare till professionell bild- och formkonst.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Dalarna:

- Gör en översyn över utställningsmöjligheterna i länet för samtidskonst och skapar en handlingsplan för hur dessa skall utökas och utvecklas.
- Skapar en eget utställningsrum eller konsthall dedikerad för visning av samtidskonst, förslagsvis som en del av Dalarnas museums uppdrag.

MU-Avtalet

Avtalet för medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) reglerar ersättningar till bild- och formkonstnärer vid utställningsuppdrag. Avtalet är bindande för statliga aktörer men skall vara vägledande för alla utställningsarrangörer med offentlig finansiering och är i dag branschpraxis. Tyvärr får många utställande konstnärer trots detta sällan ersättning för sitt arbete före, under och efter en utställning (medverkansersättning). Detta är oacceptabelt.

Kulturrådets översyn av MU-avtalet från 2021 visar att hela 93% av de utställningsarrangörer som har regioner som huvudman uppger att de följer MU-avtalet. Där emot finns det försvinnande få regionala utställningsarrangörer som gör utställningar med samtidskonst. Bara 19 regionala utställningsarrangörer i hela landet bedömdes ha utställningar med samtidskonst och därför vara av intresse i Kulturrådets undersökning, att jämföra med 163 kommunala utställningsarrangörer.⁹

I Kulturrådets översyn blir det tydligt att kommuner och det ideella konstlivet står för merparten av utställningsmöjligheterna i landet men att de varken har tillräckliga resurser för att producera utställningar eller betala skäliga ersättningar. 76% av kommunala utställningsarrangörer säger sig följa MU-avtalet, men 44% betalar bara den obligatoriska utställningsersättningen och hela 86% uppger att de alltid eller ofta bara avtalar om minimivåer för utställningsersättning. Det innebär att många utställande konstnärer sällan får ersättning för sitt arbete före, under och efter en utställning när de ställer ut i kommunal regi.

Med tanke på att kommunerna och det ideella konstlivet står för mycket av utställningsverksamheterna i regionerna anser vi att regionerna i hela landet bör arbeta för att hitta lösningar för att kunna betala skäliga ersättningar i samband med utställningsuppdrag, i samverkan med stat, kommuner och det lokala konstlivet.

Vi pekar gärna på Region Västra Götaland som en nationell förebild eftersom regionen har insett att det är orimligt att konstnärer ska arbeta gratis och därför 2017 i ett första steg satsade en miljon kr extra bara för att finansiera medverkansersättning hos 10 utställningsarrangörer. I deras kulturplan för 2020-2023 står: "För att göra Västra Götaland till en attraktiv produktionsplats för samtida konst har kulturnämnden successivt ökat stödet för medverkans- och utställningsersättning (MU-ersättning) till konstinstitutioner med regionala uppdrag".¹⁰

⁹ Kulturrådet, *MU-avtalet*, rapport (2021), s. 10,13-14.

På Konstnärernas Riksorganisations hemsida finns 17 skäl för att, vid sidan av de grundläggande principerna om skäliga avtalsvillkor, tillämpa MU-avtalet för att konstnärerna ska få skäliga ersättningar. På hemsidan finns också praktiska verktyg såsom mallar för avtal och budgetering för konstnärers medverkansersättning, tabeller för utställningsersättning, med mera.¹¹

Konstnärernas Riksorganisation har också nyligen tagit fram rekommendationer för formgivningsuppdrag som ger stöd och råd till både formgivare och uppdragsgivare i förberedelse och genomförande av formgivningsuppdrag.¹²

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Dalarna:

- utarbetar en åtgärdsplan för att säkerställa att avtalet för Medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet) alltid tillämpas för bild- och formkonstnärer som ställer ut i länet och att konstnärer alltid får ersättning för det arbete de lägger ner före, under och efter utställningar.
- skapar en MU-pott för medverkans- och utställningsersättning som även kommunala och ideella utställningsarrangörer kan söka medel ur.
- utarbetar en konstnärspolicy som reglerar hur regionen skall avtala om arvodet, med mera, när den anlitar bild- och formkonstnärer.

Den offentliga konsten

I kulturplanen står på sid. 15 att Region Dalarna efterlever enprocentsregeln. Det är utmärkt.

Den offentliga konsten är ett av de mest demokratiska konstnärliga uttryck vi har och innebär en unik möjlighet att upphandla konst av hög kvalitet som görs tillgänglig för invånarna. Därför bör regionen i dialog med kommunerna erbjuda verktyg som säkerställer att kulturen och konsten finns med i samhällsplaneringen och byggelseutvecklingen i hela regionen. I en region med många små kommuner, som Dalarna, blir det arbetet extra viktigt. En liten kommun kan ha svårt att upprätthålla kompetens på området sett över tid och regionen kan därmed behöva stå för stabilitet och ha en kompetens- och kunskapsförsörjande roll.

Kommunerna kan till exempel med fördel skriva in enprocentsregeln i markanvisningarna. På så sätt delas ansvaret för de konstnärliga gestaltningarna mellan allmännyttiga bolag och privata exploatörer vilket borgar för konkurrensneutralitet mellan bolagen och att invånarna får likvärdig tillgång till offentlig konst. Det bidrar till att öka kvaliteten i livsmiljöerna och skulle göra hela Region Dalarna intressantare att bo i, verka i och att besöka.

Med flera stora byggprojekt på gång i närtid borde regionen överväga möjligheten att avsätta en del av de medel som kommer genereras av enprocentsregeln i dessa projekt till en pott för att finansiera offentlig konst i delar av regionen där det inte byggs lika mycket.

10 VGR, pressmeddelande, <<https://www.pressmachine.se/pressrelease/view/vastra-gotalandsregionen-miljonsatsar-starker-mu-avtalet-26333>>, hämtad 2022-02-25 ; VGR, *Kulturplan 2020-2023*, s. 25.

11 Konstnärernas Riksorganisation, 17 skäl för kommuner, regioner och arrangörer att tillämpa MU-avtalet, <<http://kro.se/rapporter/17-skal-for-kommuner-regioner-och-arrangorer-att-tillampa-mu-avtalet/>>.

12 Konstnärernas Riksorganisation, Rekommendationer för formgivningsuppdrag, <<https://www.kro.se/rapporter/rekommendationer-f%C3%B6r-formgivningsuppdrag/>>.

Konstnärernas Riksorganisation har utarbetat rekommendationer för konstnärliga gestaltungsuppdrag som både beställare och konstnärer kan använda för att identifiera och undvika sådant som kan orsaka problem. Rekommendationerna lyfter sådant som kan vara bra att tänka igenom i gestaltungsprocessens olika faser, från förberedelse till offentlig upphandling, genomförande och förvaltning. Här avhandlas allt från upphandlingar, konstkonsulenter och bygglov till budgetering och arm-längds avstånd.¹³

Gestaltad livsmiljö

Propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110) presenterades i februari 2018. Politiken tar här ett helhetsgrepp på den "gestaltade livsmiljön" vilket också inbegriper offentlig konst. Det politiska målet slår fast att:

"...arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Gestaltad livsmiljö ska, enligt politiken, ses som ett sammanhållet område där alla dessa perspektiv samspelar och berikar varandra."¹⁴

Dalarnas Regionala kultur- och bildningsplan 2023-2026 tar upp gestaltad livsmiljö under stycket avseende samverkan med kommunerna på s. 14. Att Region Dalarna vill samverka med länets kommuner vid planering och utformning av miljöer vad det gäller kulturmiljö, konstnärliga gestaltningar och design är glädjande. I sammanhanget är det dock av yttersta vikt att tillse att bild- och formkonstnärernas arbets- och avtalsvillkor tillgodoses och att bild- och formkonstnärernas kompetens tillvaratas. Konstnärernas Riksorganisation och våra regionala företrädare är lämpliga att involveras som samtalspart och remissinstans i det arbetet.

Infrastruktur för konstnärlig visning och produktion

I avsnittet Bild och form så uttrycks en vilja att utveckla infrastrukturen för bild och formområdet. Det tycker vi är utmärkt och vill lyfta följande förslag och synpunkter.

Resurscentrum för bild och form

Resurscentrum för bild och form är en modell för att stötta de professionella konstnärerna som har tillämpats framgångsrikt i såväl Blekinge (Konst i Blekinge), i Norrbotten (Resurscentrum för Konst i Norrbotten) och i Halland (Konst i Halland). Även i Region Västmanland pågår ett arbete med att inrätta ett resurscentrum för bild och form vars verksamhet startar hösten 2022.

Region Dalarna skulle kunna vidareutveckla det arbetet som redan görs inom Bild och form Dalarna genom att utreda möjligheten att skapa ett resurscentrum för bild- och formkonsten, med uppdrag att stärka infrastrukturen och förutsättningarna för konstnärer i länet, till exempel genom att skapa och förmedla uppdrag och utställningsmöjligheter, utveckla nya projekt och verksamheter och att arrangera utbildningar för bild- och formkonstnärer.

¹³ Konstnärernas Riksorganisation, *Rekommendationer Konstnärliga gestaltungsuppdrag* (2021), <<http://kro.se/rapporter/rekommendationer-konstnarliga-gestaltningar/>>.

¹⁴ Boverket, *Politik för gestaltad livsmiljö*, <<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/gestaltad-livsmiljo/politik/>>.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Dalarna:

- utreder möjligheten att skapa ett resurscentrum för bild- och formkonsten med uppdrag att stärka infrastrukturen och förutsättningarna för konstnärer i länet.

Ateljéer och andra produktionsplatser

”Tillgång till ändamålsenliga produktionsplatser, arbetslokaler och verktyg samt kollegialt utbyte utgör viktiga förutsättningar för yrkesmässig produktion” konstaterar Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan på s. 27. Vi håller med! Ett levande konstliv i en region kräver inte bara platser att visa konst på utan också att det finns adekvata produktionslokaler, som ateljéer och kollektivverkstäder till hyror som professionella bild- och formkonstnärer med låga inkomster har råd med. Därför är det glädjande att regionen bidrar till försörjningen av ateljéer till regionens konstnärer med Nisserska huset och även subventionerar hyran. Det är en viktig insats för att bild- och formkonstnärer skall kunna vara verksamma i regionen.

Vi rekommenderar regionen att också inrätta ateljéstöd för bild- och formkonstnärer som inte hyr in sig i Nisserska huset. Ett sådant stöd finns redan i vissa kommuner, som Stockholms stad, Uppsala och Värmdö. Vi vill också att ateljéer och andra konstnärliga produktionsplatser får en naturlig plats i stads- och samhällsplaneringen. I vår rapport ”Ateljéerna i Sverige” kan ni läsa mer om bild- och formkonstnärers arbets- och produktionslokaler.¹⁵

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att Region Dalarna:

- Gör återkommande kartläggningar av behovet av infrastrukturella satsningar för bild- och formsektorn i Dalarna.
- Anslår medel för riktade näringsbidrag till ateljéföreningar, kollektivverkstäder och andra konstnärliga produktionsplatser i länet.

Digitaliseringen och upphovsrätten

Digital delaktighet beskrivs som ett övergripande utvecklingsområde för region Dalarna (s. 8) och i stycket som beskriver Offentlig konst (s. 28) beskrivs att digitaliseringen erbjuder utvecklingsmöjligheter och utgör en spännande utmaning. I det sammanhanget vill vi lyfta fram att under 2022 kommer det så kallade upphovsrättsdirektivet (DSM-direktivet) att implementeras i svensk lag och Konstnärernas Riksorganisation bevakar de nya reglernas tillämpning vad avser kraven på skäliga ersättning för upplåtelser av upphovsrätt och samarbetar med Bildupphovsrätt för att säkerställa att det skrivs strategiska avtal gällande bildlicenser för bild- och formkonst.

Vi uppmanar därför regionen att stödja intern och extern kompetensutveckling som belyser digitaliseringens och upphovsrättens möjligheter och utmaningar, även för upphovsrättsinnehavare i länet, samt rekommenderar att både regionen och kommunerna skriver licensavtal med Bildupphovsrätt.

¹⁵ Konstnärernas Riksorganisation, *Ateljéerna i Sverige* (2021), <<http://kro.se/rapporter/ateljeerna-i-sverige/>> .

Sammanfattning

Kultur- och bildningsplanen innehåller insiktsfulla formuleringar som pekar på svårigheter såväl som möjligheter för bild- och formkonstsektorn i Dalarnas län. Arbetet med att främja kultur i regionen uppvisar många tecken på att vara väl utvecklat men vi ser också att regionen kan ta ett större ansvar för området bild- och formkonst inte minst när det gäller utställningsverksamhet.

Vi anser att flera av regionens prioriteringar för bild- och formområdet bör vara gynnsamma för bild- och formkonstnärerna i länet vilket i sin tur är avgörande för ett levande konstliv i Dalarna. Det rör inte minst prioriteringen att stärka infrastrukturen för produktion och visning för konstområdet, något som är mycket viktigt för våra medlemmar. Vi hoppas att Region Dalarnas län tar till sig våra synpunkter och förslag och arbetar in dem i den slutliga versionen av kulturplanen.